

40.1 Van het bestuur

Nieuwsbrief 40, terwijl ik dit schrijf besef ik dat het eigenlijk een jubileum uitgave is. We zijn te laat om daar aandacht aan te schenken, dan maar bij de 50^e editie.

Het bestuur en medewerkers zijn heel blij met de komst van Anne-Marie Maugenest, een nieuwe medewerkster. Anne-Marie gaat zich voornamelijk bezig houden met het digitaliseren van onze collectie. Met de digitalisering hebben we voorlopig onze handen vol. Zie voor meer informatie het artikel van Erik van der Steen op de volgende pagina.

Voor de medewerkers van de Oudheidkamer weer een nieuw jaar, met een nieuwe tentoonstelling. Een tentoonstelling die zonder tegenspoed geopend zal worden door onze nieuwe burgemeester Cees Pille. De burgemeester vindt het een eer om de tentoonstelling te mogen openen en uiteraard zijn wij zeer vereerd met zijn komst.

De tentoonstelling 2025-2026 gaat over de wijken en dijken van Albrandswaard. Op onze fotoborden worden de diverse wijken in beeld gebracht. In één vitrine schenken wij aandacht aan het 100-jarig bestaan van fietsenwinkel Stout. Met de overige vitrines zijn we op het moment van schrijven nog hard bezig. Vanaf zaterdag 6 september bent u van harte uitgenodigd.

In de afgelopen periode hebben we weer enkele privé rondleidingen aan oud inwoners van onze gemeente mogen geven. Altijd weer leuk om de verbazing te zien van mensen die lang niet "thuis" geweest zijn. Ik vestig bewust de aandacht op "thuis" want vaak ervaren mensen weer dat ze thuis zijn als ze op de plek van hun jeugd zijn. Vele verhalen en anekdotes hebben we weer mogen aanhoren.

Ook in het laatste half jaar hebben we weer mooie giften mogen ontvangen. Van de heer Walgaard hebben we een grote, door zijn vader in 1946 getekende, spotprent gekregen. Van één van de familieleden van oorlogsslachtoffer de heer L.G. Molenaar hebben wij een oorkonde en een fotoalbum mogen ontvangen. Tijdens een bezoek aan de Oudheidkamer van vier generaties Polak hebben we een familie Bijbel in bruikleen gekregen. Naar aanleiding van dit bezoek is er een aardig artikel in De Schakel geplaatst. Tevens heeft één hen voor deze Nieuwsbrief een artikel over de geschiedenis van Polak geschreven. (zie pagina 7)

Jan Klingens, voorzitter.

40.2 De Oudheidkamer gaat haar collectie digitaliseren

Sinds 1988 heeft de Oudheidkamer heel veel interessante objecten, boeken en foto's verzameld over onze dorpen Rhoon en Poortugaal en de regio IJsselmonde. Deze zijn grotendeels op zaterdagmiddag van 14-17 uur te bewonderen in ons "thuis" in het oude gemeentehuis van Poortugaal. Maar we willen graag dat (nog) méér mensen en (erfgoed)instellingen kennis kunnen nemen van wat wij verzameld hebben. Daarom zijn we als Oudheidkamer, na overleg met het Erfgoedhuis Zuid-Holland, met een *digitaal stappenplan* gestart. Binnen de Oudheidkamer noemen wij het project 'Oudheidkamer 2.0'.

De **eerste** stap is kritisch kijken naar de objecten, boeken en foto's die de afgelopen 37 jaar verzameld zijn; welke passen écht bij onze doelstellingen en welke niet? Wat past nemen we op in onze '*collectie*' en van de andere gaan we afscheid nemen.

Als **tweede** stap hebben we een '*collectieplan*' geschreven waarin we onze doelstellingen, aanpak en acties toelichten, zodat we de digitalisering op een verantwoorde manier doen.

In de **derde** stap hebben we de '*Zelfscan*' van het Netwerk Digitaal Erfgoed gedaan. Met het beantwoorden van deze vragen-set hebben we inzicht gekregen in waar we allemaal aan moeten denken om succesvol te digitaliseren.

Als **vierde** stap, wanneer we weten welke objecten we gaan fotograferen en beschrijven, kiezen we een '*collectie informatiesysteem*' waarin we álle objecten en foto's digitaal gaan vastleggen; hierbij gebruiken we trefwoorden die voor andere erfgoed-instellingen herkenbaar zijn, zodat de uitwisseling vlekkeloos verloopt.

Tenslotte gaan we in de **vijfde** en laatste stap álle informatie delen via onze website, zodat iederéén er kennis van kan nemen en u kan bijdragen aan meer informatie over de materialen in onze collectie.

Voor de Oudheidkamer is dit een behoorlijk omvangrijk project waarmee we wel twee jaar denken bezig te zijn. We houden u o.a. via de Nieuwsbrieven op de hoogte van onze vorderingen.

Heeft u vragen over dit project, stuur deze dan a.u.b. naar ohk@oudheidkamerrhoonpoortugaal.nl.

Erik van der Steen, medewerker

40.3 Poortugaal in de 1^e Wereldoorlog

Op dinsdagmorgen 2 december 1917, terwijl in Europa de oorlog tussen Duitsland en de Geallieerden nog steeds in volle hevigheid voortduurde, vertrok uit Norfolk in Engeland het luchtschip C 26 en ging boven de Noordzee op zoek naar het vermiste luchtschip C 27.

A non rigid airship, gewoonlijk Blimp genoemd, was een luchtschip zonder intern raamwerk of kiel, in tegenstelling tot bijv. de Zeppelins. Het luchtschip behoorde tot de Britse Naval Air Service en werd ingezet om Duitse onderzeeschepen met dieptebommen te vernietigen. Op zijn zoektocht naar de vermiste C 27 kreeg het luchtschip motorpech. Voortgedreven door de zuidwesten wind ging de C 26 richting de Nederlandse kust. Om hoogte te houden werden ballast en uitrustingsstukken overboord gegooid. Uiteindelijk kwam men ten gevolge van mist en duisternis boven een weiland in Poortugaal terecht. Vier van de vijf bemanningsleden zagen, toen ze vlak bij grond waren, kans het schip te verlaten, de 18-jarige marconist, die met zijn been vast zat in de touwen, werd daardoor gedwongen de reis te vervolgen.

Luchtschip C 26

U kunt begrijpen dat het in Poortugaal voor nogal wat opschudding zorgde toen zij in het dorp verschenen. De vier Engelse militairen waren: commander flight lieutenant G.C.C.L. Kilburn, 2^e officier H.E.C Plowden, leading mechanic F.D. Johncock en pet-

tyofficer A.C. Towsend, deze laatste was licht gewond door een ontwrichte heup. De vier Engelse militairen werden onder militaire geleide van overste Toorenburg, garnizoenscommandant, de 1^e luitenant Van Hoek en John Barbier per auto van Rotterdam naar Den Haag vervoerd en daar geïnterneerd, de gewonde Towsend werd in het hospitaal opgenomen. Het luchtschip voortgedreven door de wind, met nog aan boord de marconist, vervolgde zijn reis richting oostwaarts.

In de Otterpolder onder de gemeente Sliedrecht en ook onder Wijngaarden bij de boerderij van S. de Jong werd een onontplofte bom gevonden. Een van de bommen met een gewicht van 60 kg was door een argeloze vinder meegenomen naar de boerderij en schoongemaakt! Later is hij in Dordrecht

gedemonteerd. Frappant is het dat zo'n 25 jaar later in de 2^e Wereldoorlog een argeloze landarbeider in Poortugaal een zgn. blindganger vond en hem achter op de fiets naar het gemeentehuis bracht, waar men zich een hoedje schrok. De beste man had de rest van zijn leven de bijnaam Aai Granaat. In de polder onder Sliedrecht had de 18-jarige marconist W.F. Masman kans gezien het luchtschip te verlaten en werd overgebracht naar de garnizoenscommandant te Dordrecht. Het nu onbemande luchtschip vervolgde voortgedreven door de wind zijn reis via Schoonhoven richting Utrecht. Door het loshangende anker werden telefoondraden gebroken en schoorstenen vernield. Nadat het bij Hooge Vuursche in de bomen had vastgezet en is het vrij dicht bij de grond richting Eemnes gedreven.

Het gecrashte luchtschip in Eemnes-Buiten.

Op de vroege morgen van 13 december 1917 werd bakker Heek op de Wakkerendijk te Eemnes-Buiten wakker van een enorm lawaai. Buiten gekomen zag hij dat op het dak van zijn huis een luchtschip lag van wel 50 meter, de schoorsteen vernield en veel dakpannen eraf. De motoren en de gondel waren tussen het huis en het schuurtje gevallen. Men vond zee-kaarten, Engelse papieren en ook een machinegeweer. In de loop van de dag ontmantelden militairen van kamp Soesterberg het lekkende luchtschip en voerden het af. Bakker Heek kreeg 600 gulden schadevergoeding van de Britse Overheid. De bemanning die geïnterneerd werd, is de oorlog in gezondheid doorgekommen. Later werd bekend dat het zusterschip C 27 door de Duitse piloot Friedrich Christiansen was neergeschoten, waarbij de vijf bemanningsleden waren omgekomen.

Waar kennen we deze Friedrich Christiansen nog meer van? Hij was generaal vlieger en Wehrmacht bevelhebber gedurende de 2^e Wereldoorlog in Nederland. Op 2 oktober 1944 gaf hij opdracht om een razzia uit te voeren in Putten op de Veluwe na de aanslag op een Duitse officier. In 1948 werd hij wegens oorlogsmisdaden veroordeeld tot 12 jaar gevangenisstraf. Echter al in december 1951 werd hij wegens problemen met zijn gezondheid vrijgelaten. Hij overleed op 3 december 1972!

Arie Beukelman, medewerker

Bronnen: Nationaal archief, Hist. Ver. Eemnes, Weekblad Het Leven, diverse kranten.

40.4 Rhoonse geschiedenis van de Familie Polak

Op 17 mei 1863 werd Egbertus Adrianus Polak (Adriaan) geboren in Hooge Zwaluwe. Zijn ouders waren Adriaan Polak (1825) en Wilhelmina Vos (1824) en hadden een gezin van 9 kinderen. Adriaan was zalmvisser en kwam regelmatig de (oude) Maas afvaren en ging met zijn viskar de deuren langs in Rhoon en Poortugaal. Op enig moment had hij een oogje gekregen op Maria van Gelder (geb. 23 feb 1867 te Rhoon), het was de dochter van Jacob van Gelder en Jacoba van Kouwenhoven, beiden geboren te Rhoon in 1832, die klant bij hem waren.

In 1889 trouwden Adriaan Polak en Maria van Gelder te Rhoon en waren in de beginjaren woonachtig aan de Dorpsdijk te Rhoon in het huis naast de Gouden Arend wat er nu nog staat. Zo zijn de eerste Polakken in Rhoon komen wonen. Maria opende een kruidenierswinkeltje aan de Tijsjesdijk waar nu KC's Bakery is gevestigd. Later werd er een tuinderij aan toegevoegd toen Adriaan noodgedwongen zijn visserij activiteiten moest staken omdat er geen zalm meer was in de Oude Maas. Alles was immers leeggevestigd door de grotere vangnetten die toen meer in zwang kwamen. Adriaan viste nog op de klassieke manier met een zalmschouw (de bruine vloot). Adriaan en Maria kregen 12 kinderen. Wilhelmina, Jacoba Cornelia (tante Cor getrouwd met Jan van Klinken), Adriana, Jacob (de oudste zoon), Adriaan, Maria (tante Marie die later het winkeltje van moeder heeft overgenomen) Dirk

(later woonachtig aan Tijsjesdijk 2, het huis dat er nu nog staat), Antho-nie, Gerrit, Machiel, en Adriaantje (getrouwd met bakker Maaskant uit Charlois). Adriaan (overleden in 1938) en Maria (overleden in 1948) liggen begraven vlak achter de N.H. Kerk in Rhoon aan de rechter kant vanaf de kerk.

Jacob Polak (getrouwd met Catharina Johanna Koolen) kocht in 1921 het huis en een aantal hectare grond (huize Pomufera) aan de Achterdijk 9 te Rhoon. Het huis was toen 2 jaar oud. Samen met zijn broer Adriaan maakten zij daar een boomgaard met hoogstam fruitbomen en daaronder aardbeien.

Maria van Gelder met haar kleinkinderen Adriaan en Cornelis Polak.

Zodoende hadden zij een dubbele opbrengst van de grond. Ook bouwden zij druivenkassen wat wel bijzonder was in die tijd. In 1924 werd Adriaan geboren (mijn vader) en later Cornelis.

Jacob Polak en zijn eerste vrouw
Catharina Johanna Koolen

Jacob Polak loco-burgemeester

Helaas overleed Catharina (Oma Tootje) te vroeg in 1940 en een paar jaar later hertrouwde Jacob Polak met Anna (Ans) Ziekenheiner. Zij heeft Adriaan en Cornelis (Cees) verder opgevoed. Jacob was van 1958 tot en met 1962 (loco) burgemeester van Rhoon. In die tijd was het nog gebruikelijk dat een plaatselijke loco-Burgemeester werd aangesteld om de tijd te overbruggen voordat de benoeming van een nieuwe burgemeester kon plaatsvinden. Tijdens zijn ambtstermijn is o.a. de Gereformeerde kerk gebouwd en de Welzenes buurt (vernoemd naar aannemer Welzenes uit Spijkenisse) voltooid.

Opgetekend d.d. 24 april 2025
Adriaan Polak, Achterdijk 9 te Rhoon, donateur.

40.5 Mijn wijk Maasoord

De komende tentoonstelling gaat over de verschillende wijken van Poortugaal en Rhoon.

Ik ben opgegroeid in de jaren 50 in de Willem Vosstraat dus dan woonde je op Maasoord.

Eerst woonden we op nummer 26 later op nummer 8

Een gezin met 5 kinderen maar het paste er allemaal in.

Je kwam door de bijkeuken naar binnen (wij noemden het de loods) en dan met een paar treetjes naar de keuken.

Er stond een grote kachel in het midden, je kon er op koken en de was er langs drogen of voorzichtig met je billen langs de rand. We stookten met kolen (eerst aanmaakhoutjes natuurlijk).

Verder een kleine woonkamer en 2 kleine kamertjes.

Boven waren er 2 slaapkamers, één voor de 3 meiden en één voor de 2 jongens en een grote zolder.

Als ik af en toe een eigen ruimte nodig had om te slapen, ging ik een poosje op de overloop liggen of in één van de hele diepe kasten, dat ging prima.

Er was geen badkamer, we gingen gewoon in de wastail.

De voordeur werd nauwelijks gebruikt, iedereen kwam achterom.

De tuin was groot en er werd daar van alles verbouwd en er werden ook beesten gehouden. Konijnen, kippen en kalkoenen.

Ook was er een voortuintje met een grote kastanjeboom.

Spelen deden we op straat, in het Kieveland, stiekem in het park en in het zwembad.

Iedereen speelde met iedereen... alhoewel... het verschil tussen de christelijken en de openbaren was er wel.

We knikkerden, deden wegkruipertje, belletje trekken, slootje springen, hutten bouwen.

Wegkruipertje deden we vanaf het Pleintje, de lantarenpaal voor Molendijk was de buut.

Om het ziekenhuis was nog een hek. De portier was in het hoofdgebouw en later ernaast en iedereen moest langs de portier.

Mijn vader had een grote koperkleurige sleutel. Soms mocht ik voor op de fiets mee op zondag naar de moestuin of de varkensmesterij.

Tussen de middag aten we warm. Iedereen die op Maasoord werkte ging thuis eten. Vóóordat de bel ging moest je weer op je werk zijn.

Voor ons was het heel leuk om op Maasoord te wonen, we konden naar de bieb in het Hoofdgebouw en dan stiekem naar boven, naar de bel die geluid werd als er een patiënt ontsnapt was.

We gingen naar de film in de Feestzaal, daar draaiden ze 'echte' films!

Veel geld hadden we niet maar eigenlijk kon alles thuis, alle vrienden en vriendinnen waren welkom.

De zomer was voor iedereen die in de straat opgroeide de belangrijkste tijd van het jaar want dan was het zwembad open.

We hadden een zwemkaart die veel privileges gaf als je vader op Maasoord werkte.

Toen ik jong was was het voor mijn gevoel ook altijd mooi weer want ik ging gewoon elke dag zwemmen en alle andere kinderen uit de straat ook.

Voordat ik naar school ging 's morgens om 7 uur en zodra ik uit school kwam ging ik weer.

Het pleintje in de dr. Willem Vosstraat

Ik leerde er zwemmen door het van anderen af te kijken en zweefduiken leerde ik door naar oudere meiden te kijken en het dan gewoon zelf te doen. In het dorp kwam ik alleen als ik naar school ging. Als ik geluk had kon ik op de fiets of achterop bij mijn broer, en die moest ook weer zorgen dat ik weer thuis kwam.

Toen ik wat groter was ging ik alleen of met vriendinnen.

Uit school ging ik direct weer naar buiten, het liefst slootje springen met de jongens.

De boodschappen deden we bij Tieleman. De bakker, melkboer, olieboer kwamen aan de deur en in het dorp was de slager. Groente kwam van de moestuin.

Het was echt fantastisch om op Maasoord op te groeien.

Ik kijk terug op een fijne jeugd met altijd mooi weer.

Luk Vinke, medewerker.

40.6 Mijn wijk de Vogelbuurt in Rhoon

Achter mijn geboortehuis aan de Dorpsdijk lag de zgn. Welzenesbuurt. Het was de eerste naoorlogse nieuwbouwwijk in Rhoon. Een wijk met zowel huur- als koopwoningen, deze laatste categorie had grote aantrekkingskracht op inwoners van Rotterdam zuid. Ongetwijfeld werd er in het dorp iets van: "Er komt veul vreemd volk an" gezegd.

Al vanaf de eerste dag in 1941 dat mijn ouders aan de Dorpsdijk gingen wonen wisten ze dat het tijdelijk was. De woningnood was groot en een huis vinden was moeilijk. Na vele zoektochten kregen mijn ouders eind 1956 eindelijk een huis toegewezen in een nieuwbouwwijk in de Jan Cornelispolder, een wijk die tegenwoordig de Vogelbuurt wordt genoemd.

De eerste huizen in deze Vogelbuurt werden in 1955 opgeleverd. Het waren 17 woningen die gebouwd werden aan de Dorpsdijk op de hoek van de Tijsjesdijk en in de Kievitstraat. Helaas heb ik er nooit een foto van gemaakt maar het korte Kievitstraatje had 2 namen, op de hoek van het eerste huis hing een bordje met Kietvitstraat en op de andere hoek Kievietstraat.

In 1957 werden nog eens 24 woningen opgeleverd in de Spechtstraat, Vinkstraat en Mezenstraat. Wij betrokken begin 1957 een woning in de Spechtstraat, een spiksplinternieuw huis, met een douche en een eigen slaapkamer voor mijn zus en mij. Helaas was het een doodlopend straatje, gelukkig had ik vanuit mijn slaapkamer nog zicht op de Dorpsdijk en Tijsjesdijk (zie foto). Heel opvallend aan het huis was het vele glas. Aan de voorkant was een raampartij die liep van de dakgoot tot bijna in de tuin. Achter het linker gedeelte van al dat glas was een gang, een trap en een overloop.

Uitzicht vanuit mijn slaapkamer.

Links voor: de Kievitstraat. Op de achtergrond de Tijsjesdijk en rechts de woningen met schuurtjes die aan de Dorpsdijk stonden.

Er hingen gordijnen van 5m lang voor het raam, altijd weer een feest als die gewassen moesten worden. Geheel ongevaarlijk was het niet, als je van de trap zou vallen zou je ook tegen de glazen pui aan komen met alle gevolgen van dien. Na niet al te lange tijd werden er al veiligheidsmaatregelen geno-

men door de woningstichting. Er werd een metalen rek geplaatst, met enig cynisme zeg ik: "Mocht je dan van de trap vallen dan zouden de ruiten in ieder geval heel blijven". Of er ooit ledematen gebroken zijn door de harde spijlen van het rek weet ik niet.

Mijn bed stond onder het raam in een slaapkamertje dat precies één bed breed was. Behalve dat de woning op het eerste gezicht enkel uit glas bestond waren de ruiten ook echt enkel glas. Vele ijsbloemen heb ik op mijn slaapkamerraam weggeblazen en menig wollen (gestikte) deken over me heen getrokken. Er was één kolenkachel in huis en die stond niet in de buurt van mijn slaapkamer. Heel bijzonder voor die tijd was dat er een douche in huis was. Vanuit de gang kon je de douche inlopen en vanuit diezelfde douche kon je doorlopen naar de keuken. Het was een geworstel met deuren maar het ging. Een andere bijzonderheid was dat alle voordeuren in de Spechtstraat, zo ook in de Mezen- en Vinkstraat, een eigen kleur hadden. Men dacht kennelijk al dat glas is zo saai, we geven er een kleurtje aan. Onze voordeur was donker blauw, met enige regelmaat kregen we post met als adressering: Familie Klingens, Spechtstraat, blauwe deur, Rhoon. Ik denk dat na een paar jaar bij de eerste schilderbeurt al alle deuren één kleur kregen. Het was kennelijk te lastig om een schilder met 10 verschillende potten verf op pad te sturen.

Mijn ouders voor het "glazen"-
huis aan de Spechtstraat.

Voor kinderen die ruimte wilden en van fikkie stoken hielden was het buurtje in het begin een eldorado, elke vakantie was er wel wat in de fik te steken. Aan het eind van de straat, waar nu het Kivitsplantsoen en zijstraten zijn, was in een groot gedeelte van

mijn lagere school tijd alles nog grasland. Niemand die last van onze fikkies had. In de beginjaren 60 werd een gedeelte van het grasland bebouwd met zgn. woningwet woningen aan het Kievitsplantsoen en in de Reigerstraat, Leeuwerikstraat en Zwaanstraat. Ongeveer in diezelfde periode werd er een kleuterschool gebouwd, die inmiddels plaats heeft gemaakt voor appartementen. De bouw van die school en woningen was weer een heel nieuwe dimensie voor "ondernemende jongelui". In die tijd stonden nog geen hekken rond bouwplaatsen. 's Avonds was het "ons" territorium. Vooral de kleuterschool was een mooie locatie om te spelen. Toen er alleen nog maar een vloer lag waren er al enkele kruipgaten waardoor je in de kruipruimte kon komen. Een ideale plek voor als we verstoppertje speelden. Ook een mooie

verstoppelijk voor “De bolle”. De bolle, die zijn bijnaam aan zijn postuur te danken had, was een man die toezicht hield als er niet gewerkt werd op de bouwrij. Hij hield toezicht op vandalen en mensen die zand of stenen kwamen “lenen”. Een vandaal was ik niet en stenen had ik niet nodig. De bolle maakte geen onderscheid, niemand mocht op de bouwplaats, ook niet als je verstoppertje speelde. Het mooiste was als hij zijn hoofd door het ene gat in de vloer stak en wij snel naar het andere gat kropen, nooit kreeg hij ons te pakken.

Tegen de tijd dat ik naar de middelbare school ging, kwamen er koopwoningen aan het Kievitsplantsoen en in de Lijsterlaan, Zwaluwenlaan, Roerdomp- laan, Fazantenlaan en Merellaan. “Er kwam weer veel vreemd volk an”. In de jaren 80 werden de huizen, die in 1955 en 1957 opgeleverd waren, voor de eerste keer gerenoveerd. Er kwam dubbel glas en centrale verwarming in en de brandgevaarlijke plafonds werden eruit gehaald, en... de glaspartijen werden vervangen door glaspartijtjes.

Mijn vader was of in zijn (hobby)schuur of in zijn (volks)tuin te vinden. De tuin in de Spechtstraat was een mooie en goed onderhouden tuin, met veel bloemen en struiken, een druivenkas en een vijver. Hoewel mijn vader in 1991 overleed en mijn moeder in 2006 uit de Spechtstraat vertrokken is, is tot aan de sloop van de woning een door mijn vader gepote klimplant welig over vier woningen blijven tieren, zie foto.

De sloop van de
Spechtstraat

In augustus 2024 werd gestart met de sloop van de woningen die in 1955 en 1957 opgeleverd werden en in 2025 werd gestart met de bouw van appartementen. De straten zijn

verdwenen, de Vinkstraat is er nog maar of de namen Specht- en Kievitstraat voorgoed verdwenen zijn...? Ik weet het niet! Wat blijft zijn mijn herinneringen.

Jan Klingens, voorzitter

40.7 De Huis Schilder

Tot in het eind van de 19^e eeuw werd door de schilder in zijn werkplaats, de Schilderswinkel genoemd, zijn eigen verf gemaakt een mengsel van lijnolie terpentijn en pigment, ook de wrijfsteen was hierbij onmisbaar. Met de komst van verffabrieken werd het een stuk eenvoudiger. We zullen in dit artikel een aantal Poortugaalse schilders, in vroeger tijden verver (verver) genaamd, de revue laten passeren. In de Kronieken van Vermaat die in 1803 begint komen we Boechta als verver tegen, Jan Eerhard Boechta komt in 1803 naar Poortugaal. Hij was op 19 augustus 1776 in Enkhuizen gedoopt en woonde op de Kerkstoep. Hij trouwt 22 juni 1804 in Maassluis met Rebekka Visser geboren 1 maart 1781 in Maassluis. In 1853 vertrekt het gezin naar Gouda, zoon Johan Boechta zet het bedrijf in Poortugaal voort tot hij in april 1860 vertrekt naar Vlaardingen. In diezelfde periode was er nog een verver actief in Poortugaal n.l. Gerardus Johannes Seesink, hij was in 1839 uit Hoogvliet naar Poortugaal gekomen en getrouwd met Johanna Dits uit Rhoon, hij was gevestigd in de Dorpsstraat in Poortugaal, schuin tegenover de Pastorie. Als Johanna Dits in 1859 overlijdt vertrekt Gerardus Seesink in 1862 naar Delfshaven. Er was kennelijk veel verfwerk want in december 1851 is Jan van Huuksloot als verver uit Ridderkerk naar Poortugaal gekomen. Hij is geboren op 11 december 1825 in Ridderkerk, getrouwd op 3 augustus 1849 in Ridderkerk met Trijntje Pietersdr. Bakker, geboren 9 augustus 1829 in Rhoon. Jan van Huuksloot vertrekt met vrouw en kinderen naar Zwijndrecht, hij overlijdt 1 december 1904 te Dordrecht. Trijntje Bakker overlijdt op 5 januari 1904 in Rotterdam. In 1873 vestigde zich Hendrikus Verhoeff uit Westmaas als schilder in de Kikkerstraat, Hendrikus was een telg uit een oud schildersgeslacht. Zijn grootvader Jan Verhoeff, was mr. verver en glazenmaker in Rhoon en geboren in 1754 op de Wijnhaven te Rotterdam in het huis genaamd "Noortsee". Zijn vader Jan Verhoeff was schilder in Pernis en vandaar vetrokken naar Westmaas. Door het dagboek van Cor van der Poest Clement, oudere broer van de latere burgemeester Frans van der Poest Clement, weten we over Hendrikus iets meer. Hij is geboren in 1844 in Westmaas De schilderswinkel was gevestigd in de Kikkerstraat waar nu 't Hoorhuys gevestigd is, in de voormalige slagerij van Bergwerff. Waar nu het huis van mevrouw De Reus staat, gebouwd in 1928 voor slager Gijs Schouten, was een tuin met twee vruchtbomen. Volgens het dagboek was Verhoeff een kleine man met een hoge zijden pet op en buitengewoon nieuwsgierig. Hij was getrouwd met Jacoba van Herk uit Overschie. Hendrikus Verhoeff was trouwens niet de eerste van zijn familie in Poortugaal, zijn tante Maria Verhoeff was getrouwd met schoenmaker Dirk

van Noordt in Poortugaal, de moeder van mijn betovergrootvader Jan van Noordt, landbouwer aan de Albrandwaardsedijk op hoeve "Het Ooievaars-nest". Zij zijn de stamouders van de familie Van Noordt in Poortugaal. Als Henrikus overlijdt in 1917 vertrekt zijn weduwe Jacoba van Herk naar Overschie waar zij enkele maanden later overlijdt. Het pand wordt verkocht aan Gijs Schouten uit Rhoon, die er een slagerij begint.

Op 19 februari 1892 vestigt zich in de Dorpsstraat nog een schilder n.l. Adrianus Albertus van der Bie als "Huis en Rijtuig schilder". Hij is 27 november 1865 in Goudswaard geboren. Hij trouwt op 23 februari 1893 in Goudswaard met Francina Villerius, geboren 11 maart 1866 in Goudswaard.

Zoon Andries Jacob van der Bie, geboren in 1893 volgt hem op als huisschilder, hij trouwt met Jannetje Maria Adriana Vermaat, geboren november 1888 in Poortugaal, dochter van Jan Huibrecht Vermaat, correspondent, en Pietertje Struijk.

Zoon Jan Huibrecht van der Bie zet vervolgens het bedrijf voort, hij is geboren in 1920 en trouwt met Cornelia. J. de Waal. Als Jan van der Bie overlijdt op 16 mei 1989 wordt het bedrijfbeëindigd.

Dorpsstraat (op de achtergrond het uithangbord van schilderswinkel J. v.d. Bie) zomer 1975.

In de periode van Dries van der Bie was er nog een schilder actief in Poortugaal, n.l. Arie Cornelis Warnaar, hij is geboren in 1887 in Poortugaal en in 1914 getrouwd in Poortugaal met Johanna Verkerk, geboren in 1888 in Poortugaal. Het bedrijf was eerst gevestigd in het Waalslop no.10. In 1917 verhuist men naar een door Cors Warnaar gebouwd pand aan de Dorpsstraat. In maart 1925 nemen Piet Spruit en Evert Walgaard de schilderzaak van Arie Warnaar over en vertrekt Arie Warnaar met zijn gezin naar Den Haag.

Evert Walgaard is geboren op 6 september 1896 en trouwt in 1926 te Hoogvliet met Maaïke Barendrecht, geboren 21 september 1899 in Hoogvliet. Pieter Spruit is geboren 28 februari 1885 in Poortugaal en trouwt in 1937 in Poortugaal met Maria van Bokkem, zij gaan wonen aan de Welhoeksedijk.

Het schildersbedrijf wordt voortgezet aan de Dorpsstraat. Omstreeks 1932 wordt de zaak gesplitst, Piet Spruit wonende aan de Welhoeksedijk verlegt zijn activiteiten naar Hoogvliet en Evert Walgaard blijft in de zaak aan de Dorpsstraat te Poortugaal.

De hoofdingang van de Oude school

uitgebreid met het ernaast gelegen gebouw, de voormalige Oude School dat in gebruik was geweest als verenigings gebouw van de Nederlands Hervormde kerk.

Zoon Jan Walgaard neemt vervolgens het schilderbedrijf over. Hij is geboren in 1927 te Poortugaal en getrouwd in 1952 met Adrie Visser, geboren in 1927 te Poortugaal, zij overlijdt op 3 september 2016 en Jan Walgaard op 9 mei 2021. Op 1 augustus 1985 wordt het bedrijf

Jan Walgaard en Adrie Visser tijdens hun huwelijks plechtigheid

Zoon Jan Evert Walgaard die inmiddels ook in het bedrijf opgenomen was, is de volgende eigenaar. Samen met zijn vrouw Jacqueline die ook in het bedrijf werkzaam is, wordt zaak verder uitgebreid en wordt bekend als interieur specialist onder de naam “ Colors@Home “. Op 22 december 2023 komt er een eind aan het bedrijf, Jan die inmiddels de pensioenleeftijd al

voorbij is, stopt ermee en zo komt na bijna 100 jaar een einde aan het schildersbedrijf Walgaard in Poortugaal. In 2025 wordt de winkel met woonhuis verkocht er zullen appartementen in gevestigd worden.

Arie Beukelman, medewerker

Terstond gevraagd: **Schildersknecht en Halfwas**

E. WALGAARD, Dorpsstr. 4,
Poortugaal

Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard en IJsselmonde 14 juni 1948

Liefhebbers van Muziek!

Leert zelf een instrument be-
spelen. Leert thans Trompet !

Lessen f3,50 p. maand

met

Trompet in Etui

hetwelk na 2 jaar Uw eigendom
wordt.

P. Wessing

DORPSSTRAAT 29A, RHOON

Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard en IJsselmonde 1936

40.8 De familie OEM

Zij vormt de rode draad tussen Dordrecht, de Hervormde kerk van Poortugaal, de Hervormde kerk van Rhoon, de Willibrorduskerk van Rhoon en de gemeente Barendrecht. In de rekeningen van de kerk van Poortugaal, die vanaf het jaar 1652 bewaard zijn gebleven, komt in die van het jaar 1658 de volgende post voor:

"Bij den rendant ontfangen van Juffr. Margareta Grijphe van Valckesteijn, dochter van de heer Joas Grijpe van Valckesteijn XXVIII gulden over 't met-selen ende maken van den nieu graf op 't choor, bij de moeder van de voorn. juffr. Margariet aldaar laten maken voor haar sa man de Za. heer Joas Grijpe int jaere 1634 van de twee kinderen van de Za. heer Roogus Grijp vier gulden, van de heer Roogus Grijp selve vier gulden, ende nogh van twee kinderen acht guldens, te samen de somme van vier en veertigh guldens".

De volgende leden van het geslacht werden in dit graf(kelder) bijgezet:

In 1634 Joas of Joost Rochusz. Vermoedelijk ook zijn vrouw, waar hij in 1595 mee was getrouwd, Agniet van Sandeling, die de kelder had laten maken. In 1649 hun zoon Rochus; hij was gehuwd met Jonkvrouw Maria van den Burgh. In 1661 Jacobus, in 1662 Pieter en op 7 april 1704 Johan Franciscus. Alle drie waren zonen van bovengenoemde Rochus. De laatste was gehuwd met Catharina Elisabeth Hertaing de Marquette; hij was het laatste mannelijke lid van het geslacht. Op 27 augustus 1679 Joncker Tilemoen van Valckesteijn. Verder nog kinderen, o.a. 22 november 1679.

Op 24 april 1737 Maria van der Duijn. Zij was dochter van Willem van der Duijn, die begraven is in de St. Laurens te Rotterdam en Deliana Grijph van Valckesteijn, die weer zuster was van Johan Franciscus. Maria woonde vanaf 1704 tot haar dood op het kasteel Valckesteijn. Na haar overlijden werd erfgenaam van Valckesteijn Mr. Cornelis Alardus Oem, zoon van Johan Oem en Maria van der Steen, afstammeling van Margrita Grijph van Valckesteijn. Hij woonde in Haarlem en verkocht het kasteel Valckesteijn in armoede in 1738.

De grafkelder in de Dorpskerk van Poortugaal was dus tot 1737 in gebruik. Cornelis Alardus Oem is door vererving eigenaar geworden van deze kelder, maar hij is er zelf niet in begraven. In 1789 wordt de helft van een grafkelder aan de Noordzijde van het koor, "de sedert lange jaren buiten gebruik zijnde kelder van Jhr. Cornelis Alardus Oem", lang 15 voet 11 duim, (500 cm) breed 8 voet 8 duim, (272 cm), diep 7 voet 10 duim, (246 cm)" uitgegeven voor f. 12,60 en wel op verzoek van de rentmeester van Theodorus Schepman, de toenmalige eigenaar van het kasteel. C.A. Oem overlijdt in 1777. In de noord-west hoek van de consistorie van de kerk ligt een grafzerk met opschrift Schepmanni sepulcrum, In 1791 werd de andere helft, lang 6 voet* 4 duim, (199 cm) breed 4 voet 6 duim, (141 cm) uitgegeven aan Japhet J. den Boer voor f. 50,-. Japhet den Boer, 1727- 1792 geboren en gestorven in Pernis, huwde in 1757 Ariaantje Hoogwerf uit Poortugaal (1732-1766). **Voor omrekening maten: Rijnlandse voeten*

Jhr. Cornelis Alardus Oem, Heer van Slot Valckensteyn, geboren op 13 maart 1701, overleden op 12 februari 1777 te Haarlem op 75-jarige leeftijd, begraven te Grote kerk 198 op 18 februari 1777 Heer van Sandelingen-Ambacht. Zoon van Johan OEM en Maria van der Steen. Van de geslachten Grijp-van der Duyn en Oem zijn nog twee "grafzerken" bewaard gebleven. In 1894 werden deze bij het graven voor de fundamenteën van de nieuwe Katholieke kerk in Rhoon op 1 meter diepte in de grond gevonden. Ze zijn nu geplaatst tegen de buitenkant van de Rooms Katholieke Willibrorduskerk in Rhoon. In de archieven van de Willibrorduskerk uit Rhoon komen de volgende aantekeningen:

Het opschrift van de zerk luidt:

BEGRAEFPLAETS
 VAN DE HOOGADELIJKE
 GESLAGHTEN VAN GRIJPH
 VAN VALKENSTEIJN
 EN VAN DER DUYN
 VERNIEUWD DOOR DEN
 HOOGEDELGEBOREN HEER
 YONKHEER
 CORNELIS ALARDUS OEM,
 HEER VAN SANDELINGEN
 AMBACHT ENZ. ENZ.
 IN 'T JAAR 1770.

In het kasboek van pastoor van Drunen uit Rhoon vinden we in 1795 een post van f 132,11 "voor het vervoeren van twee zarke van Poortugaal tot aan de pastory van Rhoon." De nazaten van Jhr. Cornelis Alardus Oem, die evenals de Grijp's katholiek waren, hebben de grafkelder in Poortugaal laten ontruimen en zijn de zerken hiervan overgebracht naar de katholieke kerk te Rhoon. Men heeft bij het graven geen restanten van beenderen gevonden. Dat klopt ook want C.A. Oem is niet in Poortugaal begraven, maar in Haarlem. Waarom zijn deze zerken overgebracht? De archieven van de Willibrorduskerk van Rhoon geven hier geen antwoord op.

Volgens het plakkaat van de Representanten van het Bataafse volk van 8 juni 1795 moesten de wapens uit de kerken worden verwijderd. In antwoord hierop werd door Schout en Schepenen van Poortugaal gevraagd of ook de

wapens uit de kerkglazen moesten worden verwijderd. Tevens werd besloten een advertentie te plaatsen om belanghebbenden op te roepen om de wapenborden af te nemen en de wapens van de grafzerken uit te hakken. Er werd ook toegestaan de zerken weg te halen. Hier is dan ook het antwoord op de vraag: waarom ..? Maar zijn het ook grafzerken? De grote zerk is beslist geen grafzerk, maar een wapenbord als grafmonument en zal vermoedelijk verticaal in de kerk van Poortugaal hebben gestaan tegen de noordmuur van de consistorie.

Dit grafmonument bevindt zich aan de oostkant van de Sint-Willibrorduskerk te Rhoon.

Het "grafmonument" laat in het midden het volledige wapen van Oem van Wijngaarden zien in een ovaal onder een baldakijn; een dwarsbalk beladen met een halve leeuw, de balk vergezeld, boven van (5-4) en onder van zes (3-2-1) blokjes. Helmteken: een vlucht. Op een lint de wapenspreuk: "Vivo Leo Cespite Tutus". (Ik leef als een leeuw, veilig door de groene zode.) De kleuren van dit wapen zijn: in zilver met een dwarsbalk keel (rood), beladen met een uitkomende leeuw van goud, getongd en genageld van azuur (blauw), de blokjes sinopel (groen) Het grafmonument van Oem had 17 wapens, die zeer nauwkeurig waren uitgehakt en aan-toonde hoe talrijk zijn familie was. Direct in 1795 is dit monument dan ook met de andere zerk uit de kerk van Poortugaal verwijderd en naar de Katholieke Waterstaatskerk in Rhoon overgebracht. Ze zijn daar in de tuin begraven om ze voor het nageslacht te behouden. Ze raken dan – zo als

gewoonlijk – in de vergetelheid en worden bij toeval in 1894 opgegraven, bij het leggen van de fundamenteën voor de nieuwe Willibrorduskerk. De daarnaast in Rhoon gepositioneerde steen heeft dezelfde afmetingen (225 x 105 cm) als de zerk van Theodorus Schepman, die (nu) in Poortugaal begraven is. Gezien de geschiedenis zullen ze dezelfde ruimte afgedekt hebben. Bestuderend de tekst van deze zerk lijkt het geen echte grafzerk maar geeft deze de toegang aan tot de grafkelder. Ter plaatse is een grondradaronderzoek uitgevoerd. Het onderzoeksbeeld geeft aan dat onder het grootste gedeelte van de vloer van de consistorie een lege ruimte is, wat zou kunnen wijzen op een crypte. De ruimte onder deze zerk is echter – als enige plaats - "gevuld", wat op een trap zou kunnen duiden, die naar de grafkelder leidt. Het blijft echter een veronderstelling. Deze steen zal dus eerder een dek- of toegangssteen tot de grafkelder zijn dan een grafzerk. Nader onderzoek ter plaatse is geboden.

De band gaat verder

In de Hervormde kerk van Rhoon ligt de grafsteen van abdis Adriana van Roon. In 1460 of 1461 werd Adriana van Roon ingekleed als novice in het cisterciënzerinnenklooster Leeuwenhorst (de 'abdij ter Lee') bij Noordwijkerhout. Haar vader Diederik Toelmansz. Oem betaalde haar inkleding, maar niet het gebruikelijke intredegeld. Hoe oud Adriana bij haar intrede was, is onbekend. Ze was afkomstig uit het Dordtse regentenmilieu: haar grootvaders Tielman Oem en Pieter van Roden waren schepen en haar oom Godschalk Oem werd in 1434 rentmeester van Zuid-Holland.

De grafsteen van Adriana van Roon ligt in de Dorpskerk van Rhoon.

Behalve een broer Jan (burgemeester en schout van Dordrecht, gest. 1523) en een broer Tielman (in 1457 schepen van Brielle), zijn twee zusters bekend: Margriet (1435-1522) en Anna Margareta Elisabeth, geboren 1444. In 1525 werd 'de eerwaardige mevrouw en abdis Adriana van Roden' ernstig ziek. Zij zou niet meer herstellen. In de nacht van donderdag 13 op vrijdag 14 juni 1527 begaf Spangert zich met alle kloosterzusters naar haar appartement om haar de laatste

sacramenten toe te dienen. Kort daarna is 'domina Adriana Oem de Roo-de, abbatissa' in haar kloosterkerk bijgezet onder een zerk met haar kwartierwapens (Kok). Zij is hierop afgebeeld in habijt met haar kromstaf in de hand. De abdij is na 1574 gesloopt, maar de zerk bleef gespaard. Deze werd in 1620 naar de kerk in Rhoon gebracht, waar haar moeders familie (de Van Rodens) al in de veertiende eeuw gegoed waren. Adriana Oem, alias Adriana van Roon was een ver familielid in de directe lijn van Cornelis Alardus Oem, Hiermee is dan de verbinding tussen de drie kerken in Poortugaal en Rhoon gelegd.

Wie waren de Oems?

Een oud geslacht Oem (eertijds als Oem geschreven) was een patriciersfamilie in Dordrecht. Het geslacht Oem behoort waarschijnlijk tot de oudste Hollandse geslachten. In het jaar 1058 vindt men deze naam al vermeld. En op een zeer roemruchte manier. Der Luikenaars bedreigden de stad Dordrecht met een aanval. Zij hadden zo'n grote overmacht, zodat tegenstand onmogelijk scheen. Het was ridder Cleis Oem die de graaf van Holland adviseerde de vijand binnen de stad Dordrecht af te wachten en rondom de stad een menigte kuilen te graven, door stro en groene zoden bedekt, opdat geen vijandelijk oog deze bespeuren zouden". Deze krijgslist lukte volkomen. De niets vermoedende Luikenaars vielen in de kuilen en werden door de grafelijke dienaars in grote getale afgemaakt of gevangen genomen. Door dit voorval beloont de Graaf van Holland het geslacht Oem met haar wapen. Het wapen met de 15 groene zoden werd aangevuld met een deel van de Hollandse leeuw uit het wapen van de graaf van Holland, als beloning voor deze krijgslist.

Het wapen van Barendrecht is ontleend aan het wapen van de familie Oem van Wijngaarden, ambachtsheren van Oost Barendrecht. De groene zoden worden tot 10 teruggebracht. De familie is maar gedurende korte tijd in bezit geweest van de heerlijkheid, namelijk van 1321 tot 1361. Het wapen leeft voort.

William Bik, oud inwoner van Poortugaal

Bronnen: Bij de redactie van de Nieuwsbrief bekend

Van de redactie:

In juli 2024 kregen we bovenstaand artikel van de heer William Arthur Theodoor Bik. De heer Bik, scheepbouwkundig ingenieur, is geboren in 1940 en overleden op 12 maart 2025 te Gouda. Voordat de heer Bik met zijn vrouw, Bertie Bik-Huls, naar Gouda vertrokken is heeft hij jarenlang aan de F. Van der Poest Clementlaan in Poortugaal gewoond.